

Stockholms universitet
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria
Fördjupningskurs i litteraturvetenskap
Valfri kurs (5 poäng)

Saga, dikt, bilderbok

Kursen avser att ge kunskaper om sagans, barnlyrikens och bilderbokens – även den illustrerade barnboken – historia och psykologiska mönster. Den behandlar bildens och sagans estetik utifrån skilda analysperspektiv, studerar barnlyrikens motiv och skrivsätt och belyser samspelet mellan text och bild i barnlitteraturen. Litteraturen består både av klassiker och moderna texter, företrädesvis utgivna för barn, men inkluderar också exempel från vuxenlitteraturen.

Saga

- Bergstrand, Ulla, *Från Prins Hatt till Gulliver. En stilhistorisk och textrelaterad analys av illustrationerna i Barnbiblioteket Saga, volym 1–10 åren 1899–1902*, Sthlm 1982, kap 2 "Svenska folksagor" och kap 7 "Medeltidssagor"
- Bettelheim, Bruno, *Sagans förtrollade värld. Folksagornas innebörd och betydelse*, Sthlm 1979, avsnitten om Hans och Greta, Rödluvan, Törnrosa samt Sagorna om brudgummen i djurgestalt och forts (s 324–366)
- Bredsdorff, Elias, "Fortolkningar af H.C. Andersens eventyr Skyggen", Fehrman, Carl, "Försök till hermeneutisk genomlysning" och Palm, Anders, "Den gäckande 'skyggen'. Mångtydighetens strategi i H.C. Andersens eventyr". Samtliga i *Tolkning och tolkningsteorier* (Föredrag och diskussionsinlägg vid Vitterhetsakademiens symposium 17–19 november 1981), Sthlm 1982 (Almqvist & Wiksell International)
- Brudal, Paul Jan, *Sagan och det omedvetna språket*, Sthlm 1986, avsnittet om Sagor och sagosymboler (s 89–123)
- Franz, Marie-Louise von, *Sagotolkning. En introduktion*, Sthlm 1987, kap 4–7 "Mannens skugga", "Mannens anima", "Kvinnans skugga", "Kvinnans animus"
- Furuland, Lars m fl, *Ord och bilder för barn*, Sthlm 1979, kap "Sagor" (s 104–167)
- Holmberg, Hans, "Myt och konstmyt i barn- och ungdomsböcker" (i *Svenskläraryrskningens Årsskrift 1983*)
- Zipes, Jack, *Saga och samhälle*, Sthlm 1984, kap 1–3 "Sagodebatten", "Att ställa upp samhällsnormer med hjälp av sagor", "Vem är rädder för Bröderna Grimm?"

Dikt

- Furuland, Lars, "Hugo Hamilton och hans trollvärld" (i *Barnboken* nr 3 1982)

Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr. Textmaterialet i de svenska skolsångböckerna 1842–1972*, Sthlm 1982, kap "Sångboken och den litterära traditionen"

Tjukovskij, Kornej, *Från två till fem år. Om barns språk, dikt och fantasi*, Sthlm 1975, avsnittet Rimliga orimligheter

Vällingsäck och sommarvind. Versen i barnets värld, red Vivi Edström och Märta Netterstad, Malmö 1987. Följande uppsatser läses:

Edström, Vivi, "Tingen visar sittt innersta. Lennart Hellsings verser för barn" och "Ute blåser sommarvind – en romantisk vaggvisa"

Helsing, Lennart, "Barnlyrikens rötter"

Netterstad, Märta, "Modern svensk barnpoesi"

Zetterholm, Finn, "Barnvisan kring sekelskiftet"

Bilder-i-bok

Bergman, Pär, *Studier kring Tant Grön, Tant Brun och Tant Gredelin*, Sthlm 1971 (analysavsnitten)

Fridell, Lena, "Text och bild. Några exempel" (i *Bilden i barnboken*, Göteborg 1977, red förf)

Hallberg, Kristin, "Genom barnets öga. Det naiva hos textens och illustrationens bild i Selma Lagerlöfs *Den heliga natten*" (i *Böcker ska blänka som solar. En bok till Vivi Edström*, red Boel Westin, Sthlm 1988)

I bilderbokens värld 1880–1980, red Kristin Hallberg och Boel Westin, Sthlm 1985.

Westin, Boel, *Familjen i dalen. Tove Janssons muminvärld*, Sthlm 1988, kap "Det visuella Trollvinter"

Zweigbergk, Eva von, *Barnboken i Sverige 1750–1950*, Sthlm 1965, kap "Hundra år med bilderböckerna"

Dessutom ytterligare några analyser enligt lärarens anvisningar.

Referenslitteratur

Bilden i barnboken, red Lena Fridell, Göteborg 1977

Kåreland, Lena – Werkmäster, Barbro, *Möte med bilderboken*, Malmö 1985

Nordström, Gert Z, *Bildspråk och bildanalys*, Sthlm 1984

Skönlitteratur

Kompendier med sagotexter och lyrik för barn köps på expeditionen eller i samband med undervisningen.

Saga

"Sagan om Amor och Psyke". Helst ur *Världens bästa myter och sagor*, red Erland Ehnmark och Jan-Öjvind Swahn (2 uppl Sthlm 1983)

"Sirenerna, Skylla och Charybdis" (i kompendium)

Perrault, Charles, "Gåsmors sagor": "Den lilla rödhättan", "Prinsessan i den sovande skogen", "Riquet med tofsen", "Blåskägg". Ur *Barnens klassiker* (Gidlunds, Sthlm 1979)

Bröderna Grimms sagor: "Lilla Rödluvan", "Lille Hans och lilla Greta", "Prinsessan Törnros", "Grodkonungen", "Kung Trastskägg", "Snövit" och "Rosenröd". Ur *Bröderna Grimm: Sagor* (Gidlunds, Sthlm 1981)

"Prins Hatt under jorden" samt "Lycksalighetens ö". Ur *Romantiska sagor* (Gidlunds klassiker för ungdom, Sthlm 1983)

Svenska folksagor utgivna i barnbiblioteket SAGA 1899 (i kompendium): "Prinsessan på glasberget", "Det svarta skrinet och det röda"

Medeltidssagor utgivna i barnbiblioteket SAGA 1900 (i kompendium): "Lohengrin", "Aucassin och Nicolette", "Mäster Perus", "Munken"

Sagor ur *Bland tomtar och troll* (i kompendium):
 Helena Nyblom: "Agneta och sjökungen", "Skönheten och odjuret", "Bortbytingarna"
 Jeanna Oterdahl: "Prinsen utan skugga"

Andersen H C: "Kejsarens nya kläder", "Snödrottningen", "Den lilla flickan med svavelstickorna", "Skuggan", "Den lilla sjöjungrun" (t ex i *Sagor och historier*, Tidens förlag, Sthlm 1984)

Lagerlöf, Selma: "Bortbytingen", "Legenden om julrosorna" (t ex i *Sagor och berättelser*, Bonniers Juniorförlag Sthlm 1984)

Strindberg, August, *Sagor*: "Blåvinge finner guldpudran" samt "Lotsens vedermödor".

Topelius, Zacharias: "Sampo Lappelill" samt "Adalminas pärla" (t ex i *Adalminas pärla och andra sagor*, Månpocket 1985)

Grahame, Kenneth: *Det susar i säven* (kap "Flöjtblåsaren vid morgonrodnadens portar")

Lindgren, Astrid: "Spelar min lind, sjunger min näktergal". Ur *Sunnanäng*.

Lindgren, Astrid: *Bröderna Lejonhjärta*

Dikt

(urval efter lärarens anvisningar)

Min Skattkammare: del I ("Rida, rida ranka") och *del II* ("Berätta mamma")

Min nya skattkammare: "Poesiboken" och "Visboken"

Hellsing, Lennart: *Katten blåste i silverhorn*

Hellsing, Lennart: *Krakel Spektakel Boken*

Klintberg, Bengt af: *Pelle Plutt*

Nordlander, Johan: *Svenska Barnboken 1-2*

Lyrisk för barn (kompendium)

Bilderbok

Adelborg, Ottilia: *Prinsarnes blomsteralfabet*

Anderson, Lena: *Majas alfabet*

Arosenius, Ivar: *Kattresan*

Bendixson, Nanna: *Skogstomten*

Bergström, Gunilla: *Alfons och odjuret*

Beskow, Elsa: *Puttes äventyr i blåbärsskogen; Tomtebobarnen; Pelles nya kläder;*

Blomsterfesten i täppan; Tant Grön, Tant Brun och Tant Gredelin; Petter och Lotta på äventyr; ABC-resan

Borg, Inga: någon Plupp-bok
 Eriksson, Eva: *Boken om Bella och Gustav*
 Lindgren, Barbro och Eriksson, Eva: *Den vilda bebiresan*
 Nilsson, Ulf och Eriksson, Eva: *Lilla syster kanin, Den fräcka kråkan*
 Gelotte, Ann-Madeleine: *Vi bodde i Helenelund*
 Johansson, Kjell och Grähs, Gunna: någon Jullan-bok
 Hagbrink, Bodil: *Den långa rejden*
 Lundgren, Max och Hald, Fibben: *Sagan om Lotta från Dösjöbro*
 Jansson, Tove: *Hur gick det sen? Boken om Mymlan, Muminrollet och lilla My*
 Janus-Nielsen, Bengt och Greta: *Strit*
 Hertz, Mogens och Janus-Nielsen, Greta: *Nalle*
 Klinting, Lars: *Örjan, den höjdrädda örnen* samt någon Kipling-bilderbok
 Larsson, Carl: *Ett hem*
 Leo, Veronica: *Sampo Lappelill*
 Löfgren, Ulf: *Det underbara trädet* samt någon H C Andersen-bilderbok
 Löf, Jan: *SkrotNisse och Sagan om det röda äpplet*
 Mählqvist, Stefan och Nygren, Tord: *Drakberget*
 Nygren, Tord: någon bilderbok
 Nordlander, Johan och Nyström, Jenny: *Svenska barnboken 1-2*
 Sandberg, Inger och Lasse: *Vad Anna fick se, Lilla spöket Laban*, någon Pulvret-bok
 Svend Otto S: *Grimms stora sagobok*
 Widerberg, Siv och Torudd, Cecilia: *Den stora systemen*
 Tidholm, Anna Clara: någon bilderbok
 Sigsgaard, Jens och Ungermann, Arne: *Palle är ensam i världen*
 Lindgren, Astrid och Wikland, Ilon: *Skinn Skerping, Visst kan Lotta cykla* samt *Titta, Madicken, det snöar!*
 Hellsing, Lennart och Lindberg, Stig: *Kraker Spektakel*
 Hellsing, Lennart och Ströyer, Paul: *Kraker Spektakel Boken*
 Hellsing, Lennart och Östmar, Tommy: *Bananbok*
 Hellsing, Lennart och Hald, Fibben: *Vitt*

Dessutom ingår två bildvisningar.

BW/KH